

Gerontologi, religion og videnskab

Jette Thuesen, forkvinde for DGS, diskuterer, om de gerontologiske paradigmer, der når offentligheden, passer til almindelige menneskers erfaringer med at blive gammel.

I 2017 udkom Thomas Bredsdorffs bog *Tøsne og forsyntia*. I bogen fortæller han om livet med sin kone Lene, efterhånden som hendes demenssygdom udvikler sig. Bogen indeholder også en diskussion og kritik af velkendte forståelser af aldring og demens, skrevet med det overskud og den indsigt, som man kan have, når man *både* er en vidende litteraturkritiker og et menneske, der har levet med sygdommen på nærmeste hold i årevis. Og så leverer den, hvad der er særligt interessant i denne sammenhæng, et par krasse kommentarer til, hvad Bredsdorff betegner som *den gerontologiske religion*. Udtrykket har han fra en amerikansk afhandling om demensens kulturhistorie. Et citat fra bogen:

"Den gerontologiske tro går ud på at ingen i grunden behøver blive gammel – undtagen lige dem der får Alzheimers. Her går grænsen for den ny tros socialkonstruktivisme. Så meget mere rædselsfuldt er det at få den diagnose, der sætter en udenfor det grå marked med al dets optimisme, dets ophævelse af fast pensionsalder, snart også af aldersgrænser for kørekort. Alder er ingenting, hvis man bare selv (og samfundet) griber sagen rigtigt an. (...) Med mindre man får Alzheimers syge." (Bredsdorff, 2017, s. 114)

Og hvorfor så bruge plads på sådanne 'lægmandsbetragtninger' på bagsiden af et gerontologisk tidsskrift? Det kan der være gode grunde til. I disse år er der stærkt fokus på, at mennesker med forskellige former for viden og erfaring skal involveres i udvikling af sundheds- og velfærdspraksis og i forskning. Ind imellem kan denne brugerinvolvering virke lidt kunstig, men det kan give rigtig god mening at invitere andre stemmer ind i den gerontologiske diskussion, der ellers har været forbeholdt mennesker med faglig og akademisk interesse i aldring og ældre.

Bredsdorffs kritik er nemlig ikke ukendt i gerontologiske kredse, selv om de færreste går så vidt som til at tale om gerontologien som religion. Men gerontologiens

aldersfornægtende tendens er adresseret og kritiseret af både danske og udenlandske aldringsforskere indenfor kulturgerontologi og kritisk gerontologi (fx Blaakilde, 2004; Bülow & Söderqvist, 2014; Gilleard & Higgs, 2010; Holstein & Minkler, 2003). Eksempelvis kritiserer Holstein og Minkler *Successful Aging*-paradigmet for en normativ fremstilling af vellykket aldring som identisk med fravær af sygdom og svækkelse. De hævder, at paradigmet normative karakter gør os blinde for de mange måder, hvorpå individer møder fysiologiske, følelsesmæssige eller kontekstuelle forandringer, der ledsager aldring. De siger om den aldersfornægtende gerontologi:

"It offers continuity, but old age is also importantly about transformation as we learn to accept what we cannot change" (Holstein & Minkler, 2003, s. 10)

Holstein og Minkler afviser ikke gerontologiens videnskabelige bidrag. Men de – og andre med dem – advarer mod dyrkelsen af ensidigt "positive" ældrebilleder, der ekskluderer sygdom og svækkelse som del af det at blive ældre. Den skarpe grænsedragning mellem vellykket aldring og aldring med sygdom og svækkelse indebærer ifølge Holstein og Minkler risikoen for, at sygdom og svækkelse i alderdommen af den enkelte opleves som unormalt og stigmatiserende. Og så er vi tilbage ved Bredsdorffs pointe om, at en aldersfornægtende gerontologi risikerer at forstærke den symbolske betydning af at få en diagnose som Alzheimers sygdom.

Bredsdorffs betragtninger giver anledning til at overveje, om de gerontologiske paradigmer, der når offentligheden, passer til almindelige menneskers erfaringer med at blive gammel. Når kulturgerontologi og kritisk gerontologi ud, hvor der er brug for den – til de mennesker der oplever sygdom og svækkelse som del af hverdagen som gammel? Måske ligger der en opgave her for alle os, der er optaget af at udvikle og formidle viden om aldring og ældre: For det første er der brug for viden, som nuanceret søger at rumme kompleksiteten og foranderligheden i livet som gammel. Og for det andet er der brug for at formidle disse nuancerede fremstillinger til de ældre mennesker, der skal håndtere en hverdag under stadig forandring.

Referencer:

Blaakilde, A. L. (2004). Løber tiden fra Kronos? Om kronologiseringens betydning for forestillinger om alder. I: *Tidsskrift for kulturforskning*, 1, s. 67-85.

Bülow, M. H. & Söderqvist, T. (2014). Successful ageing: A historical overview and critical analysis of a successful concept. I: *Journal of Aging Studies*, 31, s. 139-149.

Gilleard, C. & Higgs, P. (2010). Frailty, disability and old age: A re-appraisal. I: *Health*, 15(5), s. 475-490.

Holstein, M. B. & Minkler, M. (2003). Self, society, and the "New Gerontology". I: *The Gerontologist*, 43(6), s. 787-796.